

INFORMACIJA
o kretanju makroekonomskih pokazatelja
za januar/siječanj – juli/srpanj 2020. godine

Sadržaj

Uvod.....	3
1. Realni sektor.....	5
<i>Kretanje industrijske proizvodnje.....</i>	5
<i>Maloprodaja.....</i>	6
<i>Građevinarstvo.....</i>	7
<i>Transport.....</i>	8
<i>Tržište rada.....</i>	9
2. Javne finansije.....	11
<i>Indirektni porezi u Bosni i Hercegovini.....</i>	12
<i>Prihodi od direktnih poreza, doprinosa i neporeskih prihoda</i>	13
3. Cijene, monetarni i finansijski sektor.....	14
<i>Cijene.....</i>	15
<i>Monetarni sektor.....</i>	16
<i>Bankarski sektor.....</i>	17
<i>Berze u Bosni i Hercegovini.....</i>	19
4. Vanjski sektor.....	20
<i>Vanjskotrgovinska robna razmjena.....</i>	21
5. Strane direktne investicije.....	24

Uvod

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je na 79. sjednici održanoj 05.03.2009. godine razmotrilo i usvojilo Prijedlog mjera iz nadležnosti Vijeća ministara Bosne i Hercegovine za ublažavanje uticaja globalne ekonomske krize na privredu Bosne i Hercegovine. Direkcija za ekonomsko planiranje je zadužena da u vezi sa navedenim prati kretanje makroekonomskih pokazatelja i da izvještaj o kretanju mjesečno dostavlja Vijeću ministara.

Direkcija je zadužena da „Informaciju“ dostavlja mjesečno Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine u svrhu praćenja uticaja svjetske ekonomske krize na ekonomiju Bosne i Hercegovine.

„Informacija“ obuhvata kretanje glavnih makroekonomskih pokazatelja u Bosni i Hercegovini za navedeni period. Detaljna pojašnjenja svih oblasti koje su obuhvaćene u ovom dokumentu se mogu naći u Ekonomskim trendovima Bosne i Hercegovine koje publikuje Direkcija, kvartalno - četiri puta godišnje, te redovno dostavlja Vijeću ministara i Parlamentu Bosne i Hercegovine.

* * *

Prije same analize ekonomskih kretanja u Bosni i Hercegovini za period januar-juli 2020. godine vrijedi istaći da podaci nacionalnih računa o kretanjima BDP-a u K2 2020. godine nisu bili dostupni, s toga je ovaj izvještaj pripremljen na bazi trenutno raspoloživih podataka. Tako se prema preliminarnim trenutno dostupnim podacima Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine (dalje u tekstu BHAS) za K1 2020. godine procjenjuje da je Bosna i Hercegovina ostvarila ekonomski rast od 2,0% u odnosu na isti period prethodne godine.¹ Ostvareni rast djeluje prilično iznenađujuće ako se uzme u obzir trend usporavanja ekonomske aktivnosti iz prošle godine, kao i drastičan pad privredne aktivnosti usljed izbijanja globalne pandemije virusa Covid 19. Osim toga, većina kratkoročnih indikatora kao što su industrijska proizvodnja, vanjskotrgovinska robna razmjena, građevinska i kreditna aktivnost, kao i podaci iz javnih finansija ukazivali su na slabljenje ekonomske aktivnosti u prvom kvartalu 2020. godine. Unatoč tome, podaci BHAS-a ukazuju da je stopa rasta ekonomske aktivnosti bila nešto viša u odnosu na isti period prethodne godine (rast u K1 2019. godine iznosio 1,8%). Ako se detaljnije posmatra struktura rasta BDP-a u K1 2020 godine može se zaključiti da je isti ostvaren isključivo zahvaljujući rastu domaće tražnje odnosno povećanju privatne i u manjoj mjeri javne potrošnje, dok su bruto investicije ostvarile pad u odnosu na isti period prethodne godine. S druge strane, drastično slabljenje privredne aktivnosti u glavnim trgovinskim partnerima usljed izbijanja globalne pandemije virusa Covid 19 doveo je do pada vanjskotrgovinske robne razmjene sa svijetom.

Dosadašnje analize ekonomskog rasta u BiH su potvrdile da eksterne dinamike, odnosno privredna kretanja u okruženju predstavljaju glavnu strukturnu odrednicu ekonomskih kretanja u Bosni i Hercegovini. Ako je suditi po trenutnim pokazateljima, eskalacija pandemije Covid-19 veoma negativno se odrazila na privredna kretanja u glavnim trgovinskim partnerima što

¹ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Bruto domaći proizvod, rashodni pristup tromjesečni podaci“, 30.06.2020. godine.

se manifestovalo drastičnim padom BDP-a i zaposlenosti u K2 2020. godine. Naime, prema preliminarnim podacima EUROSTAT-a zemlje EU su u K2 2020. godine usljed eskalacije globalne pandemije virusa Covid 19 zabilježile dvocifren pad BDP-a od oko 14%, dok je pad zaposlenosti iznosio oko 3% u odnosu na isti kvartal prethodne godine. Posmatrano po zemljama, registrirane stope pada BDP-a u K2 2020. godine u odnosu na isti period prethodne godine su iznosile: Italija 17,3%, Hrvatska 15,1%, Slovenija 13%, Austrija 12,9% i Njemačka 11,7%.²

Iako zvanični podaci o kretanjima ekonomskog rasta u Bosni i Hercegovini u K2 2020 godine nisu bili raspoloživi u vrijeme pripreme ovog izvještaja, na osnovu trenutno raspoloživih kratkoročnih indikatora sa sigurnošću se može tvrditi da je tokom ovog perioda došlo do značajnog usporavanja ekonomske aktivnosti, odnosno pada BDP-a. Trenutno raspoloživi kratkoročni pokazatelji za 7 mjeseci 2020. godine skoro pa eksplicitno potvrđuju navedenu konstataciju. Tokom ovog perioda Bosna i Hercegovina je zabilježila pad fizičkog obima industrijske proizvodnje od skoro 9,1%, pri čemu je pad izvozno orjentirane prerađivačke industrije iznosio 12,3%. Ovaj pad proizvodnje u kombinaciji sa efektom izuzetno oslabljene izvozne tražnje usljed totalnog lockdowna tokom K2 2020. godine (Covid 19) doveo je do pada ukupne vanjskorgovinske robne razmjene za oko 1/5, pri čemu su stope pada izvoza i uvoza roba iznosile 14,8% odnosno 17,3%. Dodatni hendikep kada je u pitanju vanjski sektor predstavljat će i očekivani pad izvoza usluga (smanjen dolazak stranih turista i dr.) koje su u posljednjih nekoliko godine dostigle iznos od oko ¼ ukupnog izvoza iz Bosne i Hercegovine. Ova negativna kretanja u okviru agregatne ponude Bosne i Hercegovine veoma negativno su se odrazile na agregatnu tražnju u periodu januar-juli 2020. godine. Pad broja zaposlenih i plata, smanjen priliv doznaka građana iz inostranstva, kao i pad prometa u okviru maloprodaje od 7%, te uvoza roba široke potrošnje (trajnih i netrajnih) od oko 15% nedvojbeno ukazuju na drastičan pad privatne potrošnje u Bosni i Hercegovini u 2020. godini. S druge strane, podaci iz domena javnih finansija za period januar-juli 2020. godine također ukazuju na to da je došlo do drastičnog pada u prikupljanju javnih prihoda u Bosni i Hercegovini. Naime, ukupni javni prihodi u Bosni i Hercegovini u period januar-juli 2020. godine su smanjeni za oko 7,2%, pri čemu su indirektni porezi smanjeni za 9,2% a direktni za oko 5%. S druge strane, ako se porezni prihodi u posmatraju samo za period april – juli 2020. godine vidljive su dvocifrene stope pada istih. Tako je tokom navedenog perioda april-juni 2020. godine u Bosni i Hercegovini zabilježen pad prihoda od indirektnih poreza od 18%, direktnih poreza 21,5%, dok su doprinosi smanjeni za oko 3%. U kontekstu analize kretanja privatne potrošnje u Bosni i Hercegovini, vrlo indikativnan je podatak o smanjenju prihoda po osnovu PDV-a koji su u periodu april-juli 2020. godine smanjeni za oko 16% što nedvojbeno ukazuje na pad iste u strukturi BDP-a. S druge strane, novonastale okolnosti usljed pandemije virusa Covid-19 zahtjevale su pojačan angažman institucija u Bosni i Hercegovini kroz povećanje izdataka za zaštitu javnog zdravstva i saniranje ekonomskih posljedica krize što će nesumnjivo dovesti i do povećanja javne potrošnje.³ Međutim ovo povećanje nije ni izbliza dovoljno da bi se iskompenzirali gubici nastali u okviru privatne potrošnje, tako da se u drugom kvartalu očekuje pad finalne potrošnje (učeeće finalne potrošnje u BDP-u oko 90%) što u biti podrazumjeva pad BDP-a u drugom kvartalu 2020. godine. S druge strane, iako investicije u Bosni i Hercegovini imaju nešto niži

² EUROSTAT, „GDP main aggregates and employment estimates for the second quarter of 2020“, 133/2020, 8 September 2020

³ S druge strane, vrijedi istaći da će pad javnih prihoda uz očekivano povećanje javnih rashoda usljed Covid 19 vrlo vjerovatno rezultirati budžetskim deficitom, te oslabiti fiskalnu poziciju Bosne i Hercegovine u 2020. godini.

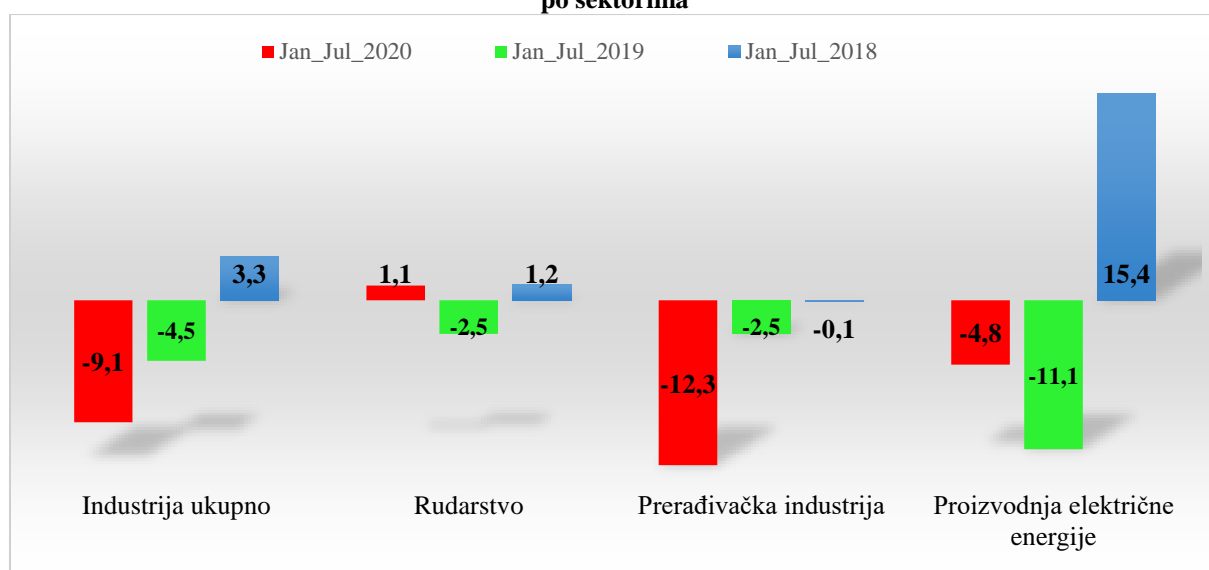
nivo zastupljenosti u strukturi BDP-a vrlo je izvjesno da će iste zabilježiti pad obzirom na sve prisutnu neizvjesnost na tržištu, limitirane izvore finansiranja i pesimistična očekivanja kada su u pitanje perspektive kako na domaćem tako i na izvoznim tržištima. Ovu konstataciju potvrđuju i određeni statistički podaci za K1 2020. godine kao što su pad bruto investicija od 2,7%, pad direktnih stranih ulaganja od 3,5%, te pad izvršenih građevinskih radova u prvom polugodištu od 1,8% u odnosu na isti period prethodne godine. U prilog ovoj konstataciji idu i pokazatelji o izrazito slaboj kreditnoj aktivnosti što je naročito vidljivo u okviru kreditnih plasmana nefinansijskim preduzćima gdje je registrirano smanjenje od -1,1% u odnosu na isti period prethodne godine.

1. Realni sektor

Kretanje industrijske proizvodnje

Statistički podaci BHAS-a o kretanju fizičkog obima industrijske proizvodnje u 2020. godini ukazuju na nastavak negativnog trenda iz prethodne godine koji je dodatno intenziviran usljed širenja globalne pandemije virusa Covid-19. Naime, prema preliminarnim podacima BHAS-a za period januar-juli 2020. godine Bosna i Hercegovina je zabilježila pad fizičkog obima industrijske proizvodnje od 9,1% u odnosu na isti period prethodne godine, dok je pad u julu u odnosu na isti mjesec prethodne godine bio gotovo identičan i iznosio 9,2%⁴.

Grafikon 1: Pregled kretanja fizičkog obima industrijske proizvodnje za period januar-juli 2020. godine po sektorima

Izvor: BHAS

Ako se kretanje fizičkog obima industrijske proizvodnje tokom prvih 7 mjeseci 2020. godine posmatra po sektorima vidljivo je da pad proizvodnje u najvećoj mjeri posljedica smanjenja proizvodnje u okviru prerađivačke industrije od -12,3%, te u okviru sektora za proizvodnju električne energije od oko -5%. Ovaj pad proizvodnje je prilično razumljiv ako se ima u vidu struktura prerađivačke industrije u Bosni i Hercegovini koja je prilično izvezno orijentisana i našla se na direktnom udaru usljed širenja pandemije Covid-19. Tako su najznačajnija

⁴Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Indeks obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini za juli 2020. godine-prethodni podaci“, 26.08.2020. godine.

smanjenja proizvodnje registrirana u okviru izvozno orijentiranih grana gdje su registrirane dvocifrene stope pada proizvodnje. S druge strane, u okviru sektora rudarstvo zabilježena je stagnacija proizvodnje. Pregled kretanja fizičkog obima proizvodnje u okviru prerađivačke industrije po granama u periodu januar-juli 2020. godine prikazan je na grafikonu ispod:

Grafikon 2: Prerađivačka industrija po granama za period januar-juli 2020 (stopa rasta u % g/g)

Izvor: BHAS

Maloprodaja

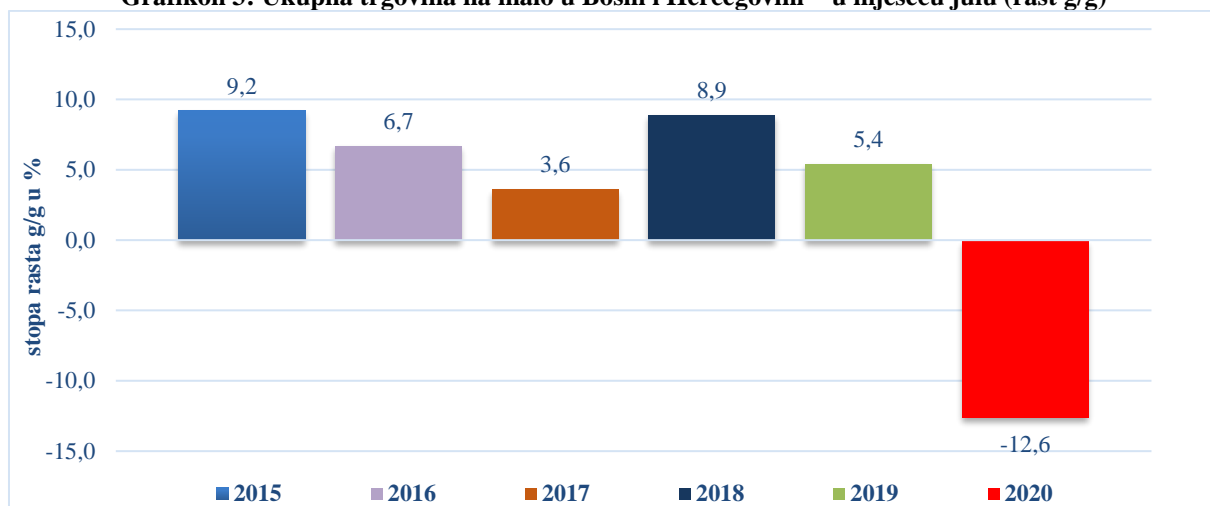
Zvanični podaci ukupne trgovine na malo u Bosni i Hercegovini za mjesec juli 2020. godine ukazuju na realni pad prometa od 12,6%⁵(g/g). Prema ovim podacima nastavljen je pad trgovine u maloprodaji koji je započeo sa pojavom pandemije Covida-2019 (pad u mjesecu martu od 7,4%, nastavio se u aprilu 34,6%, maju 10,5% kao i u junu 5,3%).

Najveći dio ovog pada u julu 2020. godine je došao iz trgovine motornim gorivima u specijaliziranim prodavnicima (u daljem tekstu s.p.) od 25,6% te pada trgovine na malo osim trgovine motornim gorivima u s.p. od 8,7%.

Promet u trgovini na malo hranom, pićem i duhanskim proizvodima u nespecijaliziranim prodavnicama (dalje u tekstu n.p.) ostvario je pad od 9,5% dok je u isto vrijeme promet u trgovinama na malo hranom, pićem i duhanskim proizvodima u s.p. ostvario pad od 10,2%. U većini kategorija trgovine na malo u s.p. u mjesecu julu 2020. godine, u poređenju sa istim mjesecom prošle godine, ostvaren je pad. Pa je tako u trgovini ostalom opremom za domaćinstvo zabilježeni pad iznosio 7,3%, trgovini na malo informacijsko komunikacijskom opremom 2,4%, trgovini na malo ostalom robom 10,4% te u trgovini na malo na štandovima i tržnicama 50,8%. Kategorije koja su u mjesecu julu 2020. godine ostvarile pozitivnu stopu rasta su trgovina na malo izvan prodavnica, štandova i tržnica sa stopom rasta od 7,6% te trgovina na malo proizvodima za kulturu i rekreaciju sa rastom od 2,8%.

⁵ Izvor podataka: BHAS

Grafikon 3: Ukupna trgovina na malo u Bosni i Hercegovini – u mjesecu julu (rast g/g)

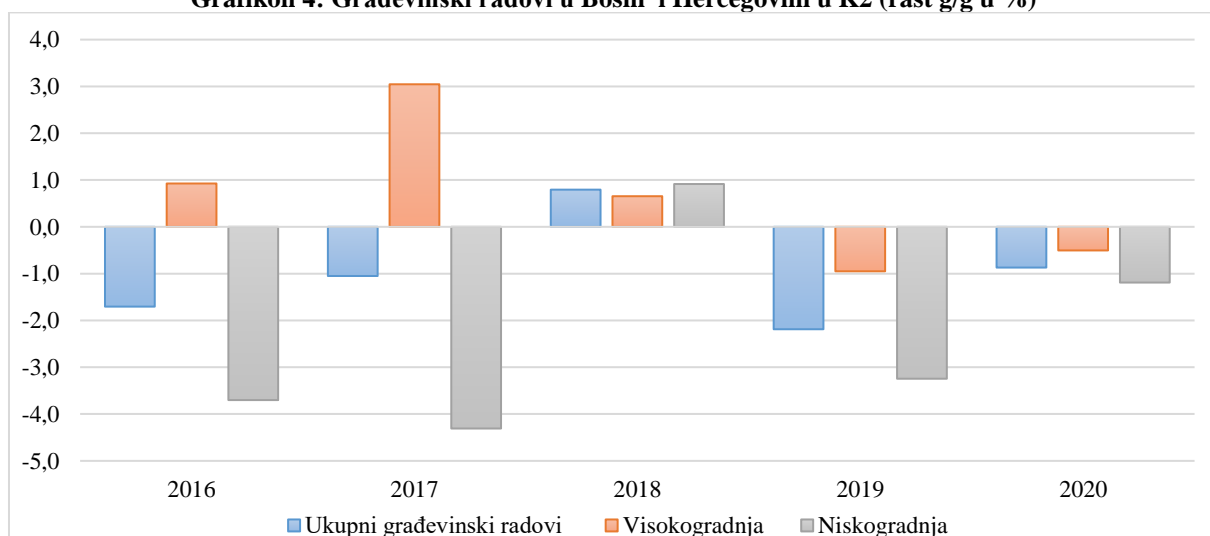
Izvor: BHAS

Kod trgovine opremom za domaćinstvo jedini rast prometa je ostvaren kod trgovine na malo sportskom opremom, igrama i igračkama od 8,7%. Nasuprot tome, ostale kategorije bilježe smanjenje prometa pa je tako u trgovini tekstilom, odjećom, obućom i proizvodima od kože pad iznosio 14,7%, trgovini na malo namještajem, opremom za rasvjetu i električnim aparatima za domaćinstvo 10,1%, promet u apotekama, trgovini na malo medicinskim i kozmetičkim preparatima 14,1% kao i u trgovini na malo knjigama, novinama, muzičkim i videozapisima gdje je zabilježen pad od 9,6%.

Građevinarstvo

Zvanični podaci BHAS-a za ukupne građevinske radove u Bosni i Hercegovini ukazuju na smanjenje radova od 0,9% u K2 2020. godine, u odnosu na isti period prethodne godine. U oba građevinska sektora je ostvarena negativna stopa rasta, pa je tako u sektoru visokogradnje zabilježeno smanjenje iznosilo 0,5% dok je istovremeno u sektoru niskogradnje ostvareni pad iznosio 1,2%.

Grafikon 4: Građevinski radovi u Bosni i Hercegovini u K2 (rast g/g u %)

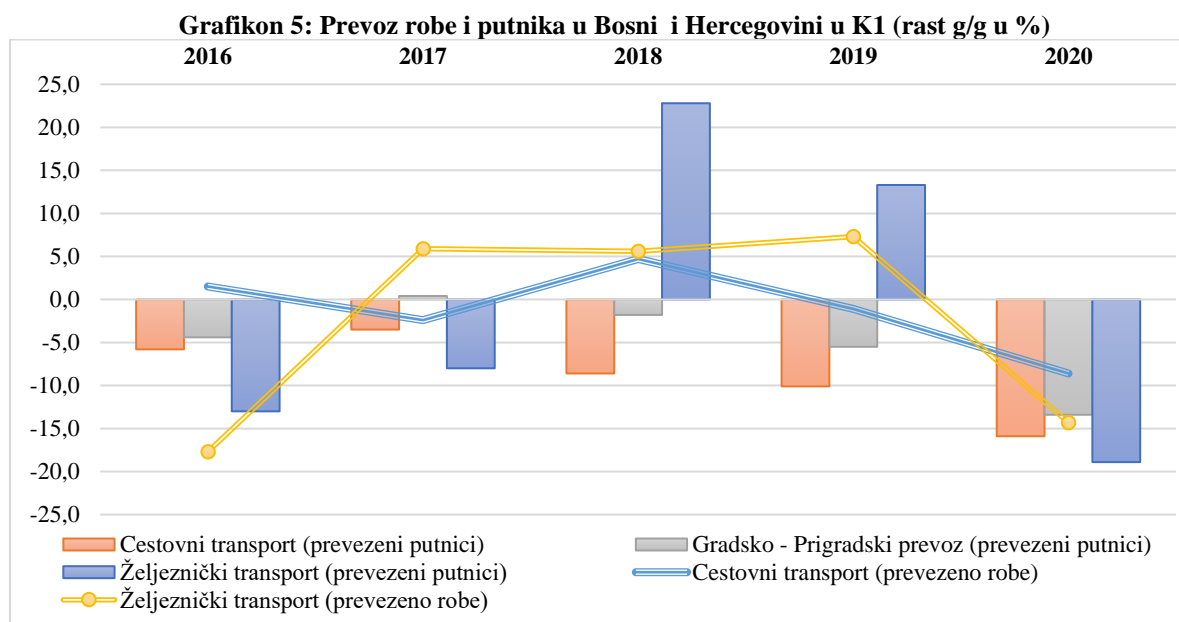

Izvor: BHAS

Dakle, pored pada ukupnih građevinskih radova došlo je i do smanjenja broja izdatih odobrenja za građenje u K2 2020. godine koji je niži u odnosu na K2 2019. godine za 14,6%. Na pad izdatih odobrenja za građenje najviše je uticao sektor niskogradnje u kojem je zabilježeno smanjenje izdatih odobrenja za 17,4%, kao i smanjen broj odobrenja za građenje u visokogradnji gdje je zabilježen pad iznosio 13,9%. U sektoru visokogradnje je smanjen broj izdatih dozvola za stambene zgrade (17,3%) kao i broj izdatih dozvola za građenje nestambenih zgrada (5,1%).

Transport

Podaci za cestovni transport u K1 2020. godine ukazuju na pad transporta roba gdje je zabilježeno smanjenje od 8,6% u odnosu na K1 2019. godine. Broj prevezenih putnika u cestovnom prevozu bilježi pad od 15,9%, dok je istovremeno prevoz putnika u gradsko-prigradskom prevozu zabilježio smanjenje od 13,4%. Kada se posmatra promet roba i putnika u željezničkom saobraćaju zabilježeno je smanjenje opsega prevezene robe od 14,3% kao i pad broja prevezenih putnika za 18,9%. Kod avio saobraćaja je u K1 2020. godine također došlo do pada broja prevezenih putnika za 14,3% u odnosu na isti period prošle godine.

Izvor: BHAS

U okviru djelatnosti prometa transporta i skladištenja je zabilježen nominalan pad od 9,5% u K1 2020. godine. U oblasti poštanskih i kurirskih djelatnosti ostvareni rast iznosio je 4,3%. Nasuprot tome, kod skladištenja i pomoćnih djelatnosti u prevozu je zabilježena negativna stopa rasta od 23,5% kao i u oblasti kopnenog prevoza i cjevovodnog transporta gdje je, u posmatranom kvartalu, ostvaren pad prometa od 8,7%.

Tržište rada

Podaci o broju zaposlenih lica u Bosni i Hercegovini za juli 2020. godine od strane BHAS-a nisu objavljeni u periodu pripreme Informacije pa se podaci u tekstu odnose na prvu polovinu 2020. godine.

Broj zaposlenih lica u Bosni i Hercegovini u junu 2020. godine iznosio je oko 804⁶ hiljada i manji je u odnosu na juni 2019. godine za 2,7%. U prvom polugodištu 2020. godine prosječan broj zaposlenih lica je iznosio oko 812,1 hiljada i veći je za 0,8% u odnosu na isti period prošle godine. Na osnovu podataka o broju zaposlenih lica u tabeli ispod može se primjetiti trend smanjenja broja zaposlenih od K2 2020. godine na šta je veliki uticaj imala pandemija virusa COVID-19. Najznačajnije smanjenje broja zaposlenih lica u prvom polugodištu 2020. godine bilo je u području djelatnosti ugostiteljstva i hotelijerstva, prerađivačke industrije, trgovine, umjetnost, zabave i rekreacije.

U periodu I-VI 2020/I-VI 2019 u području djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane broj zaposlenih lica je smanjen za 7,6% uz negativan doprinos rastu ukupnog broja zaposlenih od 0,4 p.p. U području djelatnosti prerađivačke industrije broj zaposlenih lica u posmatranom periodu je smanjen za 1,7% g/g. Međutim, pošto ova djelatnost zapošljava najveći broj lica u Bosni i Hercegovini imala je bitan doprinos smanjenju broja zaposlenih lica od 0,3 p.p.). Pored navedenih djelatnosti, broj zaposlenih lica smanjen je u području djelatnosti trgovine na veliko i malo, popravka motornih vozila i motocikala za 1,2% g/g uz negativan doprinos rastu od 0,2 p.p. Manji broj zaposlenih lica takođe je primjetan i u područjima djelatnosti umjetnosti, zabave i rekreacije (-6,8% g/g), vađenja rude i kamena (-5,3% g/g) ali je njihov doprinos bio nešto manji u poređenju sa prethodno navedenim područjima djelatnosti (oko 0,1 p.p.). Rast broja zaposlenih u pojedinim područjima djelatnosti samo je djelimično usporio negativnu stopu rasta broja zaposlenih lica.

U Bosni i Hercegovini broj registrovanih nezaposlenih lica u julu 2020. godine je uvećan za 4,7% u odnosu na juli 2019. godine i iznosio je oko 426,3 hiljada (tabela ispod). Računajući stopu registrovane nezaposlenosti na osnovu raspoloživih podataka iz tabele ispod može se primjetiti da je u junu 2020. godine iznosila 34,4% i veća je u odnosu na isti mjesec 2019. godine za 1,5 p.p.⁷ Anketna stopa nezaposlenosti nije objavljena u periodu pripreme Informacije.

Tabela 1: Broj zaposlenih lica (revidirani podaci) i registrovanih nezaposlenih lica u Bosni i Hercegovini

Mjesec	Broj zaposlenih lica u Bosni i Hercegovini	Stopa rasta g/g (u odnosu na isti mjesec prethodne godine)	Broj registrovanih nezaposlenih lica u Bosni i Hercegovini	Stopa rasta g/g (u odnosu na isti mjesec prethodne godine)
01-2019	813.683	2,9%	433.438	-8,9%
02-2019	809.632	2,3%	430.053	-9,1%
03-2019	812.524	2,3%	423.419	-9,2%
04-2019	822.516	3,1%	413.826	-9,7%
05-2019	824.875	2,6%	406.685	-9,6%
06-2019	826.183	2,3%	405.476	-9,5%

⁶ Privremeni podatak, izvor BHAS. Na osnovu polugodišnjeg istraživanja sa punim obuhvatom RAD-15, stanje 31. marta 2020. godine, početkom avgusta 2020. godine napravljena je korekcija objavljenih podataka o zaposlenim licima, dobijenih mjesečnim istraživanjem RAD-1. Stoga su podaci do marta 2020. godine konačni, a za ostale mjesece 2020. godine privremeni i predstavljeni podaci u ovoj Informaciji razlikuju se od prezentiranih podataka o broju zaposlenih lica u prethodnim Informacijama.

⁷ Stopa registrovane nezaposlenosti predstavlja procentualno učešće nezaposlenih lica u radnoj snazi. Podatak se odnosi na juni jer broj zaposlenih lica za mjesec juli nije objavljen u periodu izrade Informacije.

07-2019	826.851	2,4%	407.109	-9,6%
08-2019	821.971	2,4%	406.848	-9,3%
09-2019	827.304	2,1%	403.355	-8,7%
10-2019	821.966	2,0%	401.342	-8,3%
11-2019	822.508	1,8%	401.359	-7,8%
12-2019	821.674	1,6%	401.846	-7,7%
∑ 2019	820.974	2,3%	411.230	-9,0%
01-2020	824.504	1,3%	406.167	-6,3%
02-2020	822.892	1,6%	402.888	-6,3%
03-2020	821.082	1,1%	398.270	-5,9%
04-2020	799.865	-2,8%	419.582	1,4%
05-2020	800.067	-3,0%	421.474	3,6%
06-2020	804.028	-2,7%	421.300	3,9%
07-2020	-	-	426.252	4,7%

Izvor: BHAS, Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine, zavodi za zapošljavanje u Bosni i Hercegovini

Podatak o prosječnoj neto plati za juli nije objavljen u periodu izrade Informacije pa se podaci odnose na prvo polugodište 2020. godine.

Prosječna neto plata u Bosni i Hercegovini u junu 2020. godine iznosila je 955 KM i nominalno je veća za 4,9% u odnosu na juni 2019. godine. U periodu I-VI 2020/I-VI 2019 prosječna neto plata nominalno je uvećana za 3,8% i iznosila je 945 KM. Uzimajući u obzir deflaciju u posmatranom periodu, evidentno je da je realni rast prosječne neto plate bio nešto brži.

U periodu I-VI 2020/I-VI 2019 najmanja prosječna isplaćena neto plata bila je u djelatnosti pružanja smještaja, te pripreme i usluživanja hrane (585 KM), a najveća prosječna isplaćena neto plata bila je u području finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja (1.553 KM). Prosječna neto plata je nominalno uvećana u skoro svim područjima djelatnosti u posmatranom periodu. Najveća nominalna stopa rasta neto plate u periodu I-VI 2020/I-VI 2019 bila je u području djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite (5,2%) građevinarstva (4,8%), javne uprave i odbrane, obaveznog socijalnog osiguranja (4,5%), obrazovanja (4,4%), administrativnih i pomoćnih uslužnih djelatnosti (4,3%), vađenja rude i kamena (4,1%). Negativan nominalni rast prosječne neto plate u posmatranom polugodištu zabilježen je samo u području finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja, poslovanja nekretninama i stručnim, naučnim i tehničkim djelatnostima.

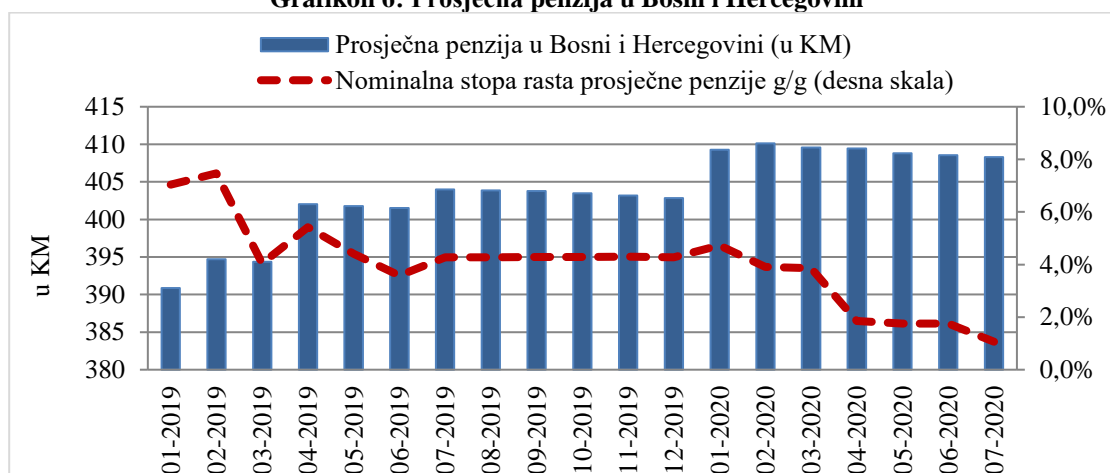
Tabela 2: Prosječna neto plata u Bosni i Hercegovini i stope rasta u odnosu na isti period prethodne godine

	Prosječna neto plata u Bosni i Hercegovini (u KM)	Nominalna stopa rasta prosječne neto plate (g/g)
∑ 2019	921	4,8%
01-2020	945	3,5%
02-2020	941	5,1%
03-2020	950	4,8%
04-2020	942	2,9%
05-2020	940	1,4%
06-2020	955	4,9%

Izvor: BHAS

U Bosni i Hercegovini ukupan broj penzionera u julu 2020. godine iznosio je 696,7 hiljada i veći je za 1,8% u poređenju sa julom 2019. godine.⁸ Prosječna penzija u Bosni i Hercegovini u julu 2020. godine iznosila je oko 408 KM i nominalno je veća za 1,1% u odnosu na juli 2019. godine.⁹ Najniža penzija u oba entiteta nije se mijenjala u odnosu na prethodni mjesec odnosno u Federaciji Bosne i Hercegovine iznosila je 371,8 KM, dok je u Republici Srpskoj iznosila 201,8 KM za penzijski staž do 15. godina.

Grafikon 6: Prosječna penzija u Bosni i Hercegovini

Izvor: Federalni zavod za penzijsko i invalidsko osiguranje, Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske, DEP kalkulacije

2. Javne finansije

Za prvih sedam mjeseci 2020. godine, u Bosni i Hercegovini je ukupno prikupljeno oko 8,4 milijarde KM javnih prihoda što je manje za oko 7,2% u poređenju sa istim periodom prethodne godine. Udio prihoda u ukupnim prihodima, a koje je prikupila Uprava za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu UIO) je iznosio oko 48,9%. U mjesecu julu, nastavljen je trend pada privredne aktivnosti, uzrokovane pandemijom Covid-19, kao i ukupno naplaćenih prihoda od indirektnih poreza, direktnih poreza, socijalnih doprinosa i drugih javnih prihoda.

Indirektni porezi u Bosni i Hercegovini

Naplaćeni prihodi. U julu mjesecu nastavljen je trend pada privredne aktivnosti, uzrokovane pandemijom Covid-19, kao i ukupno naplaćenih prihoda od indirektnih poreza. Pad bruto prihoda u mjesecu julu 2020. godine, u poređenju sa istim mjesecom prethodne godine je iznosio oko 9,2%, dok su bruto prihodi upoređeni sa junom mjesecom 2020. godine rasli za 21,8%. Ukupni (bruto) naplaćeni prihodi od indirektnih poreza i ostalih prihoda, za prvih sedam mjeseci tekuće godine, su iznosili oko 4,1 milijarde KM. U poređenju sa istim periodom prethodne godine, bruto prihodi su manji za oko 9,6%. Zbog slabije privredne aktivnosti, tokom istog perioda smanjen je iznos novčanih sredstava u svrhu povrata sa jedinstvenog računa UIO (u daljem tekstu JR UIO) za 17,8% g/g. Detalji su prikazani u tabeli ispod.

⁸ Broj penzionera u Bosni i Hercegovini u analizi predstavlja zbir penzionera koji primaju penzije od Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje i Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske bez obzira na mjesto prebivališta (u ili izvan Bosne i Hercegovine).

⁹ Prosječna penzija u Bosni i Hercegovini je izračunata na osnovu prosječnih mjesečnih penzija ponderisanih udjelom ukupnog boja penzionera u svakom od entiteta u ukupnom broju penzionera.

Tokom posmatranog perioda, neto prihodi od indirektnih poreza su iznosili oko 3,4 milijarde KM, čime su u poređenju sa istim periodom prethodne godine ostvarili smanjenje od 7,6%. Sve kategorije prihoda iz nadležnosti UIO Bosne i Hercegovine, dale se negativan doprinos stopi rasta neto prihoda od indirektnih poreza i to: porez na dodatu vrijednost od 2,4 p.p. (u daljem tekstu PDV), prihodi od akciza 3,3 p.p., prihodi od carina 0,7 p.p. i prihodi od putarina 0,9 p.p.

Tabela 3: Naplata i raspodjela prihoda od indirektnih poreza (rast g/g u % ako nije drugačije naznačeno)

	struktura 2020	jan-jul 2019	jan-jul 2020	maj 2020	jun 2020	jul 2020
Bruto prihodi - prikupljeno	100,0	6,8	-9,6	-31,9	-7,2	-9,2
Povrati	18,4	12,2	-17,8	-34,4	-17,2	-30,5
Neto prihodi - prikupljeno	81,6	5,6	-7,6	-31,3	-4,6	-4,5
<i>PDV</i>	50,4	3,9	-4,0	-28,3	-2,5	9,9
<i>Carine</i>	3,6	8,8	-14,8	-30,5	-10,6	-9,7
<i>Akcize</i>	19,0	7,6	-13,6	-51,0	-7,2	-24,0
<i>Putarine</i>	8,1	9,2	-9,1	-10,1	-4,6	-19,6
<i>Ostali prihodi</i>	0,2	4,3	-12,6	-22,3	-14,0	-13,0
<i>Neusklađeni prihodi</i>	0,4	21,7	-54,3
Raspoloživo za raspodjelu	100,0	6,9	-9,3	-31,2	-10,2	-7,4
Minimalne rezerve	18,9	-4,4	-16,9	-36,4	-13,5	-26,7
Budžeti	81,1	10,1	-7,4	-29,7	-9,4	-3,0
Servisiranje vanjskog duga	10,3	-15,0	-15,2	-0,5	-42,1	41,4
<i>Federacija Bosne i Hercegovine</i>	6,8	-16,2	-12,0	1,1	-39,8	63,0
<i>Republika Srpska</i>	3,4	-13,6	-21,3	-5,6	-45,4	15,8
<i>Brčko Distrikt</i>	0,1	39,4	-1,4	51,1	-94,8	-91,4
Raspodjeljeno nakon servisiranja vanjskog duga	70,9	14,9	-6,3	-35,0	0,7	-4,6
<i>Institucije Bosne i Hercegovine</i>	10,7	0,0	0,6	-5,5	9,2	-0,8
<i>Federacija Bosne i Hercegovine</i>	38,3	17,3	-8,5	-40,6	-1,8	-9,1
<i>Republika Srpska</i>	19,6	19,6	-4,8	-37,6	2,2	2,7
<i>Brčko Distrikt</i>	2,3	7,8	-8,9	-36,1	-8,8	-2,2

Izvor: UIO Bosne i Hercegovine

PDV. U periodu januar-juli 2020. godine, bruto prihodi od PDV-a su iznosili oko 2,8 milijardi KM, što je u u poređenju sa istim periodom prethodne godine manje za 8,0%. Neto prihodi po osnovu PDV-a su iznosili oko 2,1 milijardu KM, što je 4,0% g/g manje. U strukturi naplaćenih prihoda od PDV-a dominiraju prihodi naplaćeni prilikom uvoza roba koji su manji za 14,9% g/g dok je naplaćeni prihod od PDV-a, koji se odnosi na promet domaćih roba i usluga ostvario rast od 4,0% g/g.

I bruto i neto prihodi od PDV-a u julu mjesecu 2020. godine, a u poređenju sa junom mjesecom iste godine bilježe blago povećanje, kao i u poređenju sa istim mjesecom prethodne godine.

Akcize. U periodu januar - juli 2020. godine, neto prihodi od akciza su iznosili oko 780 miliona KM, i manji su za 13,6% g/g. Prihodi od akciza po osnovu uvoznih proizvoda su manje za 8,0% g/g, dok su prihodi od akciza na domaće proizvode, manji za oko 52,8% g/g. Ako se uvozne akcize posmatraju po vrstama proizvoda, uočava se da su prihodi od akciza na naftu i naftne prerađevine smanjene za oko 1,1 g/g, dok su prihodi od akciza na duvanske prerađevine manji za 12,5% g/g.

Posmatrajući po vrstama akcize na domaće proizvode značajan pad prihoda, zabilježen je kod akciza na domaću naftu i naftne derivate, koji su manji za skoro 100,0% g/g (odnosno, prihodi po ovom osnovu nisu ostvareni). Takođe, značajan pad prihoda zabilježen je i kod akciza na domaći duvan i duvanske prerađevine (48,2% g/g).

Putarine. Ukupno naplaćeni neto prihodi od putarina za prvih sedam mjeseci tekuće godine iznosili su oko 329 miliona KM. U poređenju sa istim periodom prethodne godine isti su smanjeni za oko 9,1% g/g.

Carine. U prvih sedam mjeseci posmatrane godine, naplaćeni prihodi po osnovu carinskih dažbina su iznosili oko 148 miliona KM, i u poređenju sa istim periodom prethodne godine u padu su od oko 14,8%.

Raspoređeni prihodi. Ukupni prihodi raspoloživi za raspodjelu, za prvih sedam mjeseci 2020. godine, su iznosili oko 4,1 milijardu KM. Nakon izdvajanja sredstava za izgradnju autoputeva i izgradnju i rekonstrukciju drugih puteva u Bosni i Hercegovini u iznosu od oko 209,2 miliona KM, minimalne rezerve u iznosu od oko 730 miliona KM i sredstava za finansiranje institucija Bosne i Hercegovine u iznosu od 434,4 milion KM, UIO Bosne i Hercegovine, je izvršila raspored preostalih sredstava u iznosu od oko 2,8 milijardi KM krajnjim korisnicima prema važećim koeficijentima¹⁰. Od tog iznosa Federaciji Bosne i Hercegovine je doznačeno ukupno oko 1,8 milijardi KM (za servis vanjskog duga oko 252,3 miliona KM), Republici Srpskoj oko 898,1 miliona KM (za servis vanjskog duga oko 125,6 miliona KM) i Brčko Distriktu oko 97,8 miliona KM (4,6 miliona KM za servis vanjskog duga). U poređenju sa istim periodom prethodne godine raspoređena sredstva sa JR UIO za servisiranje obaveza vanjskog duga su manja za 15,2%, dok su raspoređena sredstva krajnjim korisnicima, nakon servisiranja obaveza vanjskog duga manja za 6,3%.

Prihodi od direktnih poreza, doprinosa i neporeskih prihoda

Tokom jula mjeseca u naplati prihoda od strane entitetskih prihoda uočava blago poboljšanje (rast ukupno naplaćenih prihoda u poređenju sa istim mjesecom prethodne godine je iznosio 2,0%). Navedeno poboljšanje svakako je ublažilo negativnu stopu rasta posmatranu kumulativno. Za prvih sedam mjeseci tekuće godine, entiteske poreske uprave ukupno su prikupile oko 4,3 milijarde KM javnih prihoda iz svojih nadležnosti, što predstavlja smanjenje od 4,8% g/g. Takođe, naplata prihoda je bila bolja i u poređenju sa junom mjesecom tekuće godine. Detalji o naplati prihoda poreskih uprava slijede u tabeli ispod.

Tabela 4: Prihodi od direktnih poreza, doprinosa, taksi, naknada i kazni u periodu januar - jun

Naziv prihoda	Federacija Bosne i Hercegovine			Republika Srpska			Bosna i Hercegovina		
	miliona KM		rast u %	miliona KM		rast u %	miliona KM		rast u %
	2019	2020		2019	2020		2019	2020	
Direktni porezi	552,3	508,6	-7,9	307,5	262,5	-14,6	859,9	771,1	-10,3
Porez na dohodak	244,7	238,3	-2,6	113,5	112,1	-1,2	358,2	350,4	-2,2
Porez na dobit	242,8	213,7	-12,0	167,5	130,7	-22,0	410,3	344,4	-16,1
Porezi građana	64,5	56,4	-12,6	26,5	19,7	-25,5	90,9	76,1	-16,3
Ostali porezi	0,4	0,2	-35,1	0,0	0,0	0,0	0,4	0,2	-35,1
Takse, kazne i naknade	407,1	355,9	-12,6	256,4	213,2	-16,8	663,5	569,2	-14,2
Doprinosi	2.086,7	2.039,7	-2,3	899,3	920,1	2,3	2.986,1	2.959,8	-0,9
PIO	1.161,5	1.136,3	-2,2	509,1	524,9	3,1	1.670,6	1.661,2	-0,6
Zdravstvo	828,6	809,0	-2,4	323,2	331,5	2,6	1.151,8	1.140,6	-1,0
Nezaposleni	96,6	94,3	-2,3	21,0	16,3	-22,4	117,6	110,7	-5,9
Dječija zaštita	0,0	0,0	-	43,0	44,2	2,6	43,0	44,2	2,6
Zapošljavanje invalida	0,0	0,0	-	3,0	3,3	9,9	3,0	3,3	9,9
Ostali prihodi	3,7	2,0	-46,6	6,9	0,5	-92,4	10,6	2,5	-76,5
UKUPNO	3.049,8	2.906,2	-4,7	1.470,2	1.396,4	-5,0	4.520,0	4.302,5	-4,8

Izvor: entitetske poreske uprave

¹⁰Odlukom Upravnog odbora UIO Bosne i Hercegovine, broj: 02-17-35/17, utvrđeni su privremeni koeficijenti raspodjele sredstava sa JR za period april-juni 2017. godine, i isti su se primjenjivali i u aprilu 2020. godine, a iznose: Federacija Bosna i Hercegovina 64,26%, Republika Srpska 32,19% i Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine 3,55%.

Socijalni doprinosi. Prihodi po osnovu socijalnih doprinosa, tokom posmatranog perioda, su dostigli nivo od skoro 3 milijarde KM. U poređenju sa istim periodom prethodne godine, ovi prihodi su manji za svega 0,9%. Najveća kategorija socijalnih doprinosa jesu doprinosi za penziono-invalidsko osiguranje, koji su smanjeni za 0,6% g/g.

Prihodi od doprinosa, posmatrani u mjesecu julu 2020. godine, su veći za 8,8% g/g, a u poređenju sa junom mjesecom veći za su za 12%.

Direktni porezi. Prihodi po osnovu direktnih poreza su u periodu januar - juli 2020. godine, iznosili oko 771,1 miliona KM, što je manje za oko 10,3% g/g. Prihodi po osnovu direktnih poreza u julu mjesecu tekuće godine, veći su za 4,0% u poređenju sa istim mjesecom prethodne godine.

Takse, kazne i naknade. Po osnovu raznih taksi, naknada i kazni za prvih sedam mjeseci 2020. godine, ukupno je naplaćeno oko 569,2 miliona KM prihoda. U poređenju sa istim periodom prethodne godine, navedeni prihodi su manji za 14,2%. Na smanjenje prihoda u kategoriji taksi najviše su uticale smanjenje naplate raznih administrativnih taksi i komunalnih taksi.

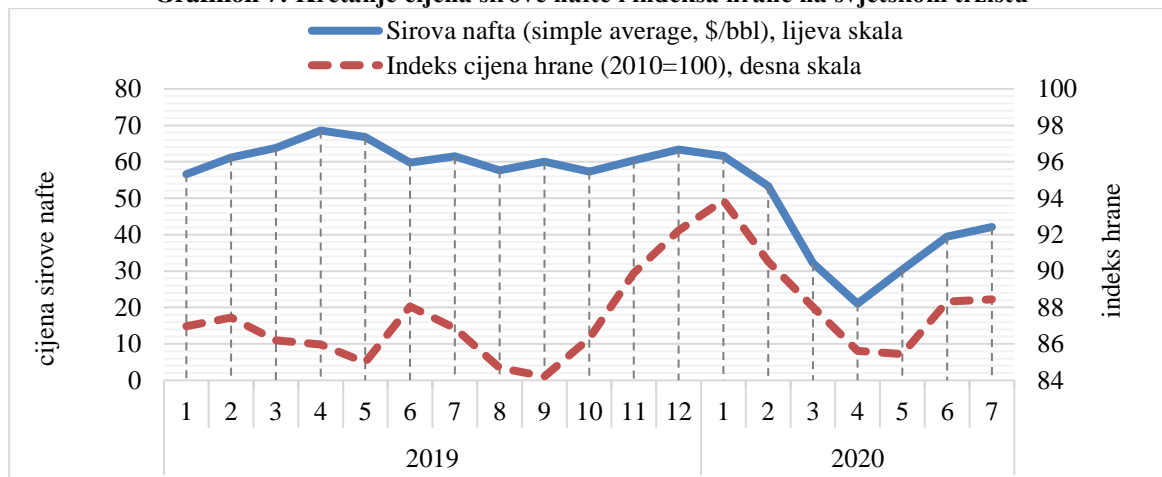
3. Cijene, monetarni i finansijski sektor

Cijene

U julu 2020. godine cijena sirove nafte prema podacima Svjetske banke iznosila je 42,1 \$/barelu i niža je za 31,6% u odnosu na juli 2019. godine ali je u odnosu na juni 2020. godine ipak bila veća za 6,6%. Na osnovu podataka na grafikonu ispod može se primjetiti da su cijene sirove nafte u periodu maj-juni-juli počele postepeno rasti ali su i dalje ispod nivoa iz 2019. godine.

Cijena hrane na svjetskom tržištu prema indeksu hrane u julu 2020. godine u odnosu na prethodni mjesec ostala je gotovo nepromijenjena (0,1%), dok je u odnosu na juli 2019. godine zabilježen rast od 1,8% g/g.

Grafikon 7: Kretanje cijena sirove nafte i indeksa hrane na svjetskom tržištu

Izvor: Svjetska banka

Ukupan nivo cijena u Bosni i Hercegovini mjereno indeksom potrošačkih cijena (u daljem tekstu CPI) u julu 2020. godine smanjen je za 1,3% (deflacija) u odnosu na juli 2019. godine, odnosno u periodu I-VII 2020/I-VII 2019 deflacija je iznosila 0,7%. Analizirajući promjene CPI indeksa

po odjeljcima prema namjeni potrošnje primjetno je da su cijene u nekoliko odjeljaka smanjene (tabela ispod).

Najznačajnije smanjenje cijena u periodu I-VII 2020/I-VII 2019 bilo je u odjeljcima prevoza, odjeće i obuće kao i namještaja, kućnih uređaja i redovnog održavanje kuće. Zbog nižih cijena nafte i naftnih derivata periodu I-VII 2020/I-VII 2019. godine u odjeljku prevoza cijene su bile niže za 7,2%. U odjeljku odjeće i obuće cijene su bile niže za 9,9% u posmatranom periodu, dok su cijene namještaja, kućnih uređaja i redovnog održavanje kuće bile niže za 0,9%.

S druge strane, u odjeljku hrane i bezalkoholnih pića cijene su uvećane za 1,1% u periodu I-VII 2020/I-VII 2019 zbog rasta cijena hrane u Bosni i Hercegovini jer se istovremeno cijene bezalkoholnih pića nisu značajno mijenjale. Cijene u odjeljku stanovanja, vode, el. energije, plina i dr. energenata nisu se mijenjale u posmatranom periodu što se može vidjeti u tabeli ispod.

Najbrži rast cijena u periodu I-VII 2020/I-VII 2019 registrovan je u odjeljku alkoholnih pića i duvana (5,2% g/g). Na početku 2020. godine nastavljeno je usklađivanje akcizne politike na duvan i cigarete sa zakonodavstvom u Evropskoj uniji što je najviše uticalo na rast cijena pomenutog odjeljka.¹¹

Tabela 5: Indeks potrošačkih cijena u Bosni i Hercegovini

Odjeljak	I 2020	II 2020	III 2020	IV 2020	V 2020	VI 2020	VII 2020	I-VII 2020
	I 2019	II 2019	III 2019	IV 2019	V 2019	VI 2019	VII 2019	I-VII 2019
00 Ukupan indeks	100,7	100,3	100,1	98,8	97,9	98,5	98,7	99,3
01 Hrana i bezalkoholna pića	101,6	100,8	101,0	101,3	100,3	101,1	101,5	101,1
02 Alkoholna pića i duvan	105,4	105,4	105,5	105,5	105,7	105,5	103,7	105,2
03 Odjeća i obuća	91,0	90,8	89,8	89,2	89,1	89,9	90,8	90,1
04 Stanovanje, voda, el. energija, plin i dr. energenti	101,0	100,8	100,7	100,0	99,1	99,3	99,1	100,0
05 Namještaj, kućni uređaji i redovno održavanje kuće	99,4	98,7	99,5	99,1	98,4	99,2	99,4	99,1
06 Zdravstvo	100,8	100,9	100,8	101,0	101,1	101,2	101,0	101,0
07 Prevoz	100,3	100,3	98,2	89,1	85,4	87,6	88,5	92,8
08 Komunikacije	100,1	100,2	100,5	100,9	100,9	100,6	100,6	100,6
09 Rekreacija i kultura	101,4	101,5	101,6	101,0	100,6	100,0	99,5	100,8
10 Obrazovanje	100,1	100,1	100,1	100,1	100,1	100,1	100,1	100,1
11 Restorani i hoteli	102,1	102,4	102,3	102,3	102,3	102,3	102,4	102,3
12 Ostala dobra i usluge	99,9	99,8	99,9	100,2	100,3	100,0	100,1	100,0

Izvor: BHAS

Monetarni sektor

Uz rast kvazi novca (u daljem tekstu QM) i transakcijskog novca (u daljem tekstu M1), ukupna novčana masa (u daljem tekstu M2) prema podacima Centralne banke Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu CBBiH) na kraju jula 2020. godine uvećana je za 6,2% u odnosu na juli 2019. godine i iznosi oko 27 mlrd. KM. Na kraju jula 2020. godine M1 je zabilježio povećanje od 10,9% g/g, dok je QM uvećan uz nešto sporiju stopu rasta od 1,5% g/g.

¹¹ Upravni odbor Uprave za indirektno oporezivanje donio je Odluku o utvrđivanju specifične i minimalne akcize na cigarete i iznos akcize na duvan za pušenje za 2020. godinu. Minimalna akciza za pakovanje cigareta od 20 komada iznosi 3,04 KM, a specifična akciza iznosi 1,65 KM za pakovanje cigareta od 20 komada. Akciza na duvan za pušenje utvrđuje se u visini od 80% minimalne akcize na cigarete utvrđene u članu 3. stav (3) ove odluke iznosi 121,6 KM po kilogramu. Izvor: Odluka o utvrđivanju specifične i minimalne akcize na cigarete i iznos akcize na duvan za pušenje za 2020. godinu.

Ujednačen doprinos rastu M2 u okviru transakcijskog novca dali su gotovina izvan banaka (2,8 p.p.) sa stopom rasta od 16,6% kao i prenosivi depoziti u domaćoj valuti (2,7 p.p.) sa stopom rasta od 8,1% g/g.

U okviru QM, skromniji doprinos rastu M2 u posmatranom mjesecu dali su ostali depoziti u domaćoj valuti (0,7 p.p.) uz stopu rasta 6,2% g/g kao i prenosivi depoziti u stranoj valuti (0,7 p.p.) sa stopom rasta od 7,1% g/g.

Tabela 6: Monetarni agregati u julu 2020. godine i stope rasta VII 2020/VII 2019

Opis	Gotovina izvan banaka	Prenosivi depoziti u domaćoj valuti	Transakcijski novac (M1)	Ostali depoziti u domaćoj valuti	Prenosivi depoziti u stranoj valuti	Ostali depoziti u stranoj valuti	Kvazi novac (QM)	Ukupna novčana masa (M2)
	1	2	3=1+2	4	5	6	7=4+5+6	8=3+7
Stanje u mil. KM	4.928,7	9.129,9	14.058,6	2.979,5	2.652,6	7.301,0	12.933,2	26.991,8
Stopa rasta g/g	16,6%	8,1%	10,9%	6,2%	7,1%	-2,1%	1,5%	6,2%

Izvor: CBBiH

Na kraju jula 2020. godine rezervni novac (u daljem tekstu M0) uvećan je za 6,6% u odnosu na isti mjesec prethodne godine i iznosio je oko 11,4 mlrd. KM. Najveći udio u M0 i dalje ima gotovina izvan monetarnih vlasti (51,7%) i ujedno je imala najznačajniji doprinos rastu M0 vlasti (8,2 p.p) sa stopom rasta od 17,4% g/g. Iako su najveću stopu rasta imali prenosivi depoziti drugih domaćih sektora kod monetarnih vlasti (33,1%) njihov doprinos rastu M0 bio je zanemariv (0,5 p.p) zbog malog udjela u M0 (1,9%). Depoziti banaka kod monetarnih vlasti, kao komponenta M0, su imali negativan doprinos rastu M0 jer su smanjeni za 4% g/g.

Pokrivenost rezervnog novca deviznim rezervama iznosila je 115,8% čime su ispoštovane odredbe valutnog odobora.

Tabela 7: Rezervni novac u julu 2020. godine i stope rasta VII 2020/VII 2019

Opis	Gotovina izvan monetarnih vlasti	Depoziti banaka kod monetarnih vlasti	Prenosivi depoziti drugih domaćih sektora kod monetarnih vlasti	Rezervni novac (M0)
	1	2	3	4=1+2+3
Stanje u mil. KM	5.908,5	5.313,9	215,9	11.438,3
Stopa rasta g/g	17,4%	-4,0%	33,1%	6,6%

Izvor: CBBiH

Na kraju jula 2020. godine prosječne obavezne rezerve nastavile su rasti ali po znatno sporijoj stopi rasta u odnosu na prethodnu godinu. Prosječne obavezne rezerve u posmatranom mjesecu iznosile su oko 2,7 mlrd. KM uz rast od 3,7% g/g (u julu 2019. godine stopa rasta je iznosila 7,6%). Ipak, prosječan saldo računa obaveznih rezervi kod CBBiH iznosio je oko 5,3 mlrd. KM i smanjen je za 3,2% u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Na smanjenje prosječnog salda računa obaveznih rezervi kod CBBiH uticalo je smanjenje viška iznad obaveznih rezervi (-9,2% g/g). Zbog toga je u poređenju sa prošlom godinom u strukturi prosječnog salda računa

obaveznih rezervi kod CBBiH povećan udio prosječnih obaveznih rezervi na 50,1%, dok je udio viška iznad obavezne rezerve smanjen na 49,9%.

Prosječna stopa obavezne¹² rezerve u julu 2020. godine nije se mijenjala i iznosila je 10%.

Tabela 8: Prosječne obavezne rezerve u julu 2020. godine i stope rasta VII 2020/VII 2019

Opis	Osnovica za obračun obavezne rezerve	Prosječne obavezne rezerve	Prosječan saldo računa obaveznih rezervi kod CBBiH	Višak iznad obavezne rezerve	Prosječna stopa obavezne rezerve	Implicitna stopa obavezne rezerve
	1	2	3	4=3-2	5=2/1	6=3/1
Stanje u mil. KM	26.703,0	2.670,3	5.328,3	2.658,0	10,0%	20,0%
Stopa rasta g/g	3,7%	3,7%	-3,2%	-9,2%	-	-

Izvor: CBBiH

Bruto devizne rezerve na kraju jula 2020. godine iznosile su 13,2 mlrd. KM i veće su za 8,5% u odnosu na juli 2019. godine. Sve komponente deviznih rezervi su uvećane u međugodišnjem poređenju osim strane valute u trezoru CBBiH i držanja SDR što je predstavljeno u tabeli ispod. U okviru bruto deviznih rezervi najveće stope rasta u posmatranom periodu imali su zlato (31,4% g/g), depoziti kod nerezidentnih banaka (12,5% g/g), a potom investicije u vrijednosne papire (8,6% g/g). Kao i prethodne godine, u strukturi bruto deviznih rezervi dominiraju investicije u vrijednosne papire (70,4%), a zatim slijede depoziti kod nerezidentnih banaka (26,2%).

Tabela 9: Bruto devizne rezerve u julu 2020. godine i stope rasta VII 2020/VII 2019

Opis	Zlato	Držanje SDR	Strana valuta u trezoru CBBiH	Depoziti kod nerezidentnih banaka	Ostalo	Investicije u vrijednosne papire	Ukupno
	1	2	3	4	5	6	7=1+...+6
Stanje u mil. KM	314,9	3,0	138,0	3.464,6	0,0	9.320,3	13.240,8
Stopa rasta g/g	31,4%	-28,1%	-53,2%	12,5%	-	8,6%	8,5%

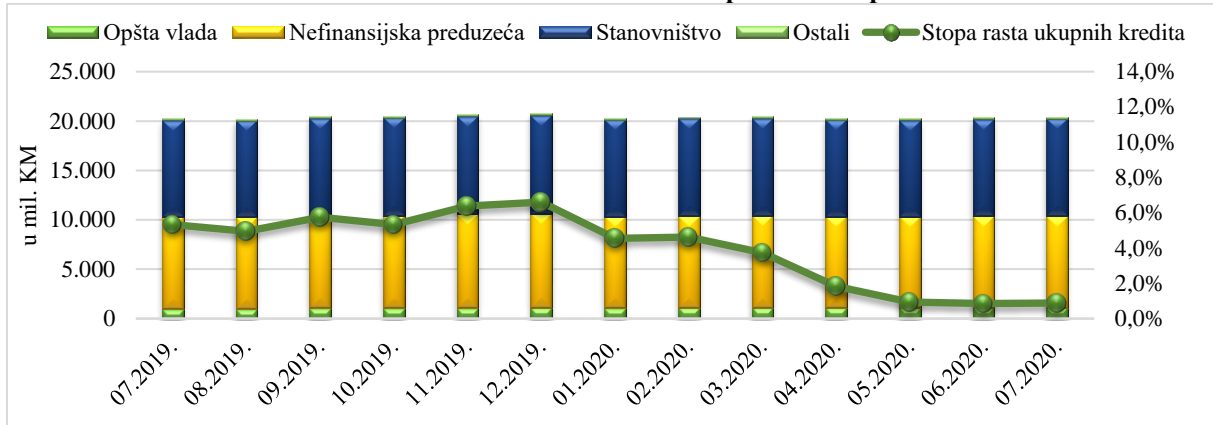
Izvor: CBBiH

Bankarski sektor

Ukupni plasirani krediti na kraju mjeseca jula 2020. godine su dostigli 20,4 mlrd. KM uz stopu rasta 0,89% g/g. Krediti plasirani stanovništvu su dostigli 9,9 mlrd KM i sa stopom rasta od 1,5% g/g su ostvarili najveće učešće (48,4%) u ukupnim kreditima. Krediti plasirani nefinansijskim preduzećima su dostigli 9,3 mlrd. KM i uz negativnu stopu rasta (-1,1%) g/g ostvarili drugo po veličini učešće (45,3%). Na kraju mjeseca jula ova dva segmenta su zajedno predstavljali 93,7% svih plasiranih kredita. Krediti plasirani opštoj vladi su sa stopom rasta od 11,8% g/g i dostignutih 1,1 mlrd. KM bili treći po učešću (5,4%) u ukupnim kreditima.

¹² Prosječna stopa obavezne rezerve = Prosječne obavezne rezerve/osnovica za obračun obavezne rezerve.

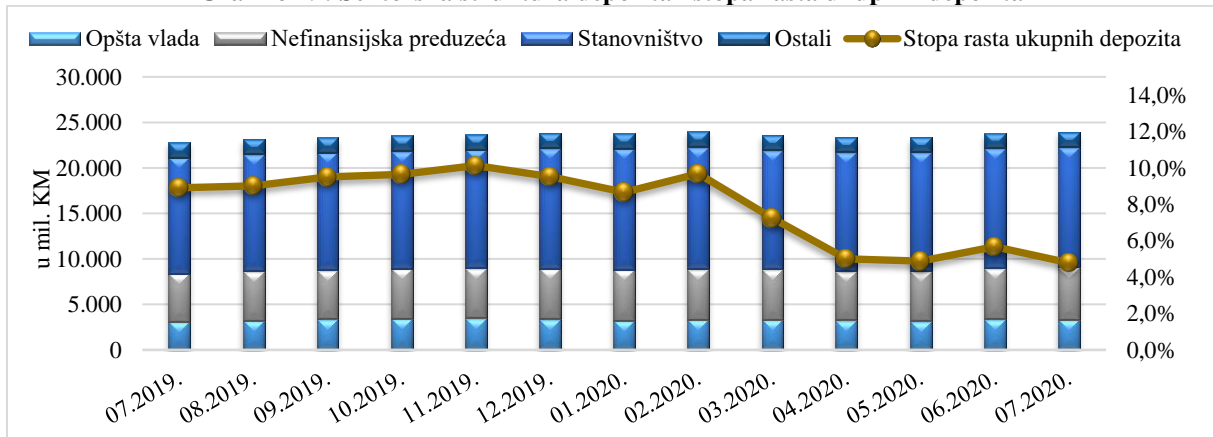
Grafikon 8: Sektorska struktura kredita i stopa rasta ukupnih kredita

Izvor: CBBiH

Na kraju mjeseca jula 2020. godine ukupni plasirani depoziti su dostigli 23,9 mlrd. KM uz stopu rasta od 4,8% g/g. Depoziti stanovništva su dostigli 13,2 mlrd. KM i sa stopom rasta od 3,6% g/g su ostvarili najveće učešće (55,2%) u ukupnim depozitima. Depoziti nefinansijskim preduzećima su dostigli 5,7 mlrd. KM i sa stopom rasta 7,5% g/g su ostvarili drugo po veličini učešće (23,9%). Depoziti opšte vlade su dostigli 3,35 mlrd. KM te sa stopom rasta od 8,6% g/g su bili treći po učešću (14,0%) u ukupnim kreditima.

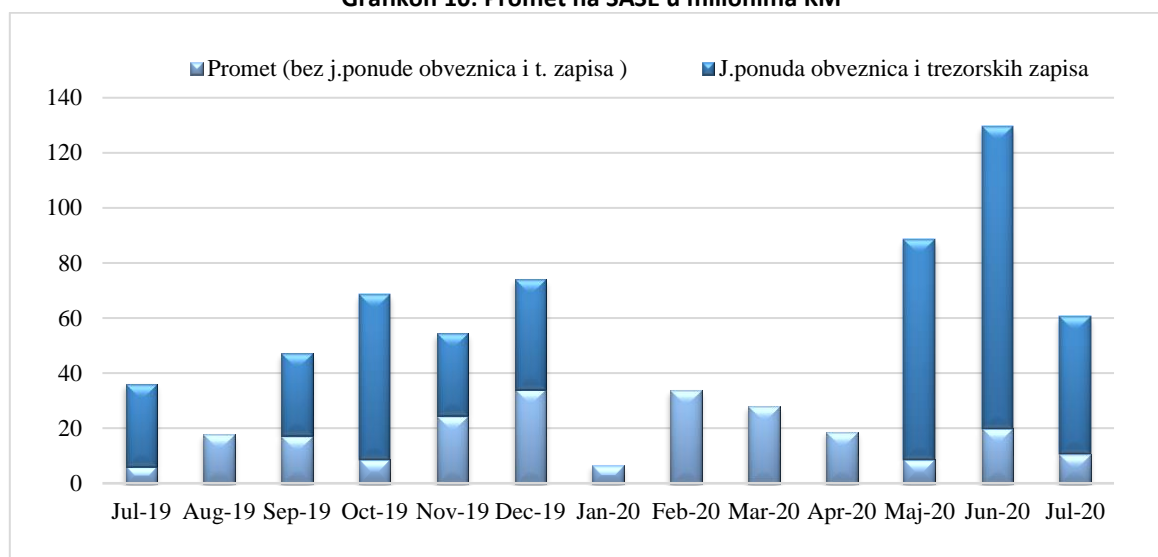
Grafikon 9: Sektorska struktura depozita i stopa rasta ukupnih depozita

Izvor: CBBiH

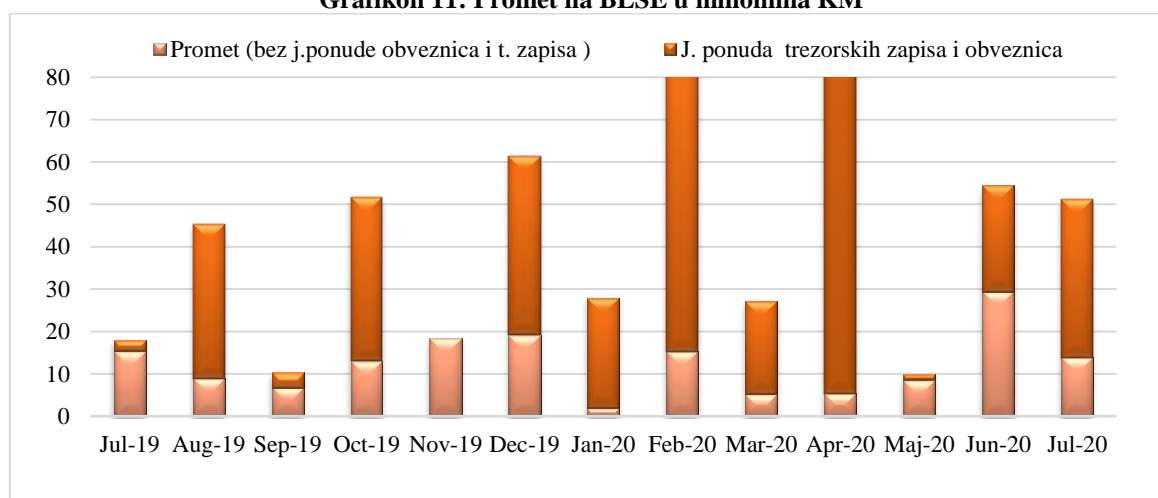
Berze u Bosni i Hercegovini

Na kraju mjeseca jula 2020. godine promet na Sarajevskoj berzi (u daljem tekstu SASE) je dostigao 60,6 mil. KM i bio je veći 68% od prometa u istom periodu prošle godine. Održana je 29. aukcija obveznica Federacije BiH čime je za emitenta prikupljeno ukupno 49.96 mil. KM. Ovaj ostvareni promet ujedno predstavlja 82,5% ukupnog ostvarenog prometa na SASE u ovom mjesecu.

Grafikon 10: Promet na SASE u milionima KM

Izvor: SASE

Na kraju mjeseca jula promet na Banjalučkoj berzi (u daljem tekstu BLSE) je dostigao 51,3 mil. KM i bio je veći za 2,9 puta u odnosu na prošlu godinu. U mjesecu julu na BLSE je putem javne ponude obveznica za emitenta prikupljeno 37,5 mil. KM. Ovaj ostvareni promet ujedno predstavlja 73% ukupnog ostvarenog prometa na BLSE.

Grafikon 11: Promet na BLSE u milionima KM

Izvor: BLSE

Na kraju mjeseca jula 2020. godine ukupan promet na SASE i BLSE je dostigao 111,9 mil. KM i bio je veći 2,1 puta u odnosu na ostvareni promet u istom periodu prošle godine. Putem javne ponude obveznica i trezorskih zapisa za emitente ukupno prikupljeno 87,4 mil. KM, što predstavlja 78,2% ukupnog prometa u ovom mjesecu.

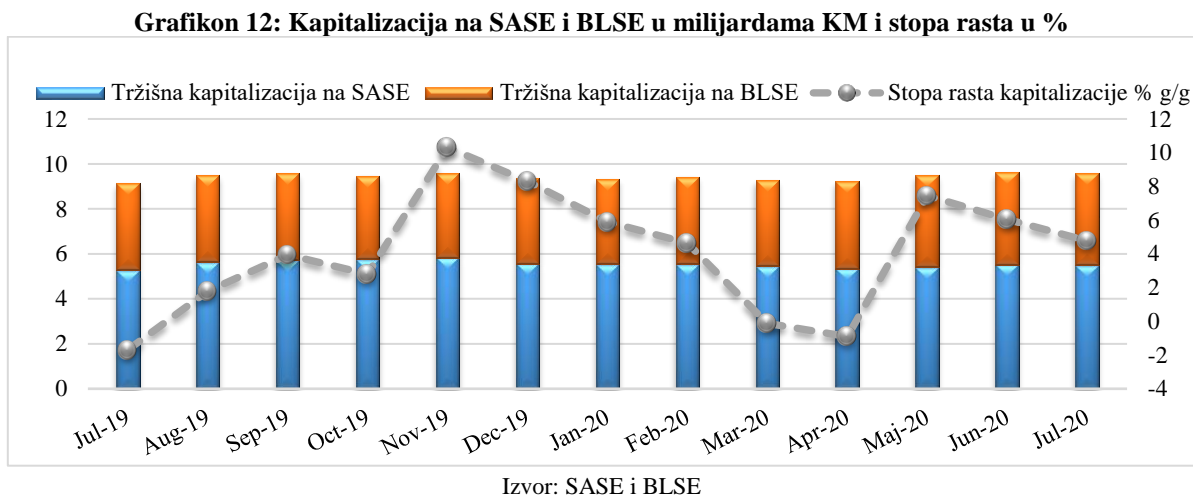
Tabela 10: Ukupan promet (u KM) na SASE i BLSE

Godina	SASE	BLSE	UKUPNO
Jul-18	14.474.898	124.586.626	139.061.524
Jul-19	36.037.394,1	17.793.840	53.831.234
Jul-20	60.556.776	51.318.457	111.875.232

Izvor: SASE i BLSE

Na kraju mjeseca jula 2020. godine kapitalizacija na SASE je iznosila 5,5 mlrd. KM i uz stopu rasta 4,2% g/g je ostvarila učešće 57,6% u ukupnoj kapitalizaciji. U istom periodu kapitalizacija na BLSE je dostigla iznos od 4,1 mlrd. KM i uz stopu rasta od 5,5% g/g je ostvarila učešće od 42,4% u ukupnoj kapitalizaciji.

Ukupna kapitalizacija (SASE+BLSE) je na kraju mjeseca jula je dostigla iznos od 9,6 mlrd. KM uz stopu rasta od 4,8% g/g.

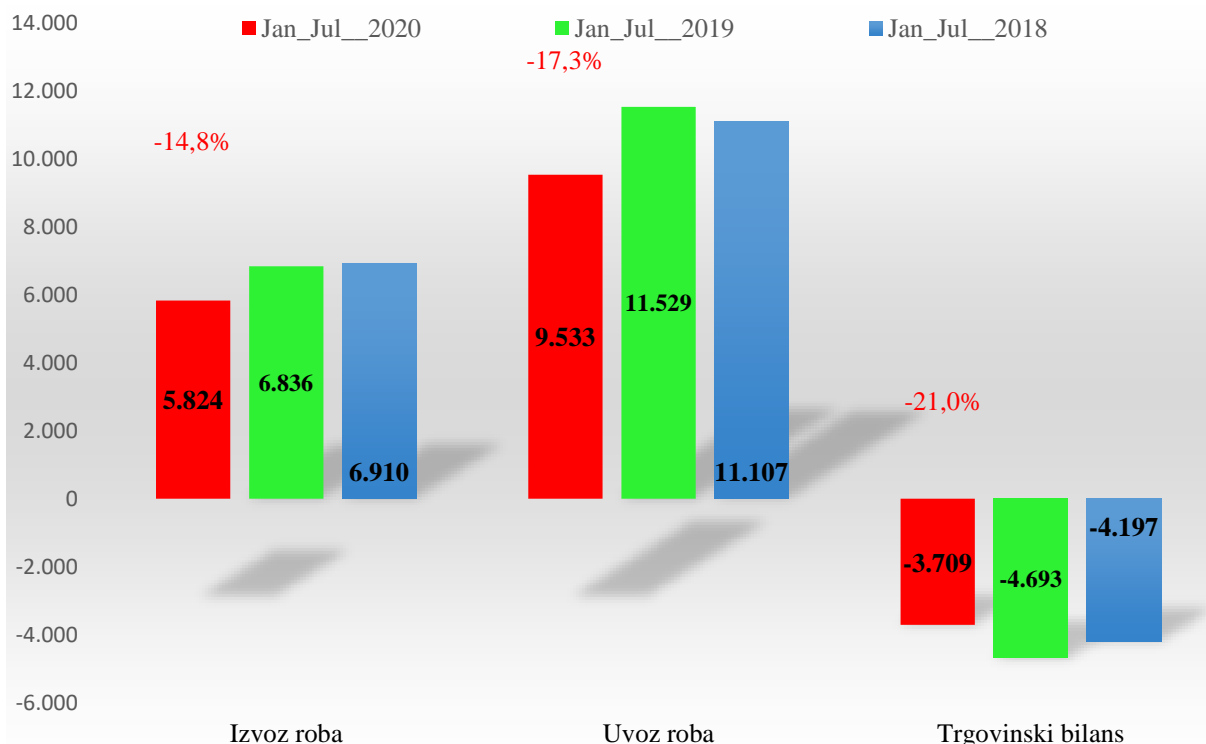
4. Vanjski sektor

Vanjskotrgovinska robna razmjena

Trend slabljenja vanjskotrgovinske robne razmjene u Bosni i Hercegovini iz prethodne godine dodatno je intenziviran u 2020. godine usljed širenja pandemije virusa Covid-19. Eskalacija virusa Covid-19 veoma negativno se odrazila na svjetsku trgovinu pa samim tim i na vanjskotrgovinsku robnu razmjenu u Bosni i Hercegovini. Tako je Bosna i Hercegovina prema podacima BHAS-a za period januar-juli 2020. godine zabilježila pad ukupne vanjskotrgovinske robne razmjene za oko 16,5% u odnosu na isti period prethodne godine, što je posljedica pada izvoza roba od oko 15% i istovremenog robnog uvoza od skoro 17,3%. S druge strane, ako se podaci o vanjskotrgovinskoj robnoj razmjeni posmatraju na mjesečnom nivou odnosno samo za mjesec juli 2020. godine, pad izvoza roba je iznosio 13%, dok je uvozni pad iznosio 13,4%.¹³ Pregled kretanja vanjskotrgovinskih indikatora u Bosni i Hercegovini za period januar-juli 2020. godine prikazan je na grafikonu ispod:

¹³ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Vanjskotrgovinska robna razmjena u Bosni i Hercegovini za juli 2019. godine-prethodni podaci“, 20.08.2020. godine.

Grafikon 13: Pregled kretanja vanjskotrgovinske robne razmjene u Bosni i Hercegovini za period januar-juli 2020. godinu (stope rasta g/g i nominalni iznosi u KM)

Izvor: BHAS

Izvoz roba iz Bosne i Hercegovine u periodu januar-juli 2020. godine iznosio je 5,8 milijardi KM što predstavlja nominalno smanjenje od preko 1 milijardu KM odnosno 14,8% u odnosu na isti period prethodne godine. S druge strane, pad robnog izvoza u julu 2020. godine u odnosu na isti mjesec prethodne godine iznosio 13%. Ovaj pad robnog izvoza posljedica je slabljenja izvozne tražnje koji je uzrokovan širenjem globalne pandemije Covid-19, kao i pada proizvodnje u okviru prerađivačke industrije u Bosni i Hercegovini. Naime, potrebno je imati u vidu da su neke od vodećih bh izvoznih kompanija i tokom prethodne godine imali velike probleme u poslovanju koji su dodatno intenzivirani u 2020. godini eskalacijom pandemije Covid 19 što je dovelo do velikog pada izvozne tražnje za bh. izvoznim proizvodima. Ako se robni izvoz iz Bosne i Hercegovine u periodu januar-juli 2020. godine posmatra detaljnije po proizvodima, vidljivo je da su najznačajnija smanjenja istog koja su dovela do ukupnog pada izvoza roba registrirana u okviru izvoza: aluminijuma 66%, (-3,8 p.p), sirovog željeza i čelika 32% (-1,3 p.p), obuće 18% (-1,2 p.p), namještaja 18,3% (-1,0 p.p), koksa i naftnih derivata 42% (-1,1 p.p), te rezervnih dijelova za automobile oko 25% (-0,6 p.p) i dr. S druge strane, povećanja izvoza određenih metalnih, prehrambenih proizvoda i tekstila nisu značajnije spriječili pad ukupnog robnog izvoza iz Bosne i Hercegovine u prvih 7 mjeseci 2020. godine.

S druge strane, ako se izvoz roba iz Bosne i Hercegovine u periodu januar-juli 2020. godine posmatra po glavnim trgovinskim partnerima vidljivo je da najviše robe izvezeno na tržište zemalja EU u vrijednosti od skoro 4,3 milijarde KM što predstavlja smanjenje od 15,1%. U istom vremenskom periodu izvoz roba u zemlje CEFTA-e iznosio je 918 miliona KM što predstavlja smanjenje od oko 16% u odnosu na isti period prethodne godine. Ako se robni izvoz iz Bosne i Hercegovine posmatra po zemljama vidljivo je da su najznačajnija smanjenja izvoza zabilježena prilikom izvoza u Italiju od 32,2% (-3,9 p.p), Srbiju 16,8% (-1,8 p.p), Njemačku 7,8 (-1,1 p.p) Sloveniju 14,3% (-1,3 p.p), Hrvatsku 7,7% (-1,0 p.p), i Austriju 10,9 (-1,0 p.p).

S druge strane, tokom posmatranog perioda u periodu januar-juli 2020. godine pored pada proizvodnje i izvozne tražnje došlo je i do slabljenja domaće tražnje (potrošnja i investicije) u Bosni i Hercegovini što je rezultiralo i padom robnog uvoza. Naime, prema podacima BHASA za prvih 7 mjeseci 2020. godine uvoz roba u Bosnu i Hercegovinu iznosio je 9,5 milijardi KM što predstavlja nominalno smanjenje od skoro 2 milijarde KM odnosno 17,3% u odnosu na isti period prethodne godine. S druge strane, pad robnog uvoza u julu 2020. godine iznosio 13,4% u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Posmatrano po proizvodima, najznačajnija smanjenja uvoza roba koja su dovela do smanjenja ukupnog uvoza registrirana su u okviru uvoza motornih vozila 33,7% (-2,2 p.p), rafiniranih naftnih derivata 33,4% (-2,8 p.p), električne energije 77% (-1,5 p.p), sirovog aluminijuma 40% (-1,0 p.p), kamenog uglja 40% (-1,2 p.p) i dr. Ako se robni uvoz u Bosnu i Hercegovinu za period januar-juli 2020 godine posmatra po glavnim trgovinskim partnerima, vidljivo je da je najviše robe uvezeno iz zemalja EU u iznosu od oko 5,8 milijardi KM što predstavlja smanjenje od 18,3%, dok je uvoz iz zemalja CEFTA-e iznosio oko 1,2 miliona KM što predstavlja smanjenje od 12,4% u odnosu na isti period prethodne godine. Posmatrano po zemljama koje su glavni trgovinski partneri Bosne i Hercegovine u prvih 7 mjeseci 2020. godine došlo je do smanjenja uvoza iz Hrvatske 27% (-2,8 p.p), Italije 16,9% (-2,0 p.p), Njemačke 16,8% (-2,1 p.p), SAD-a 39% (-1,4 p.p), Rusije 35% (-1,0 p.p), Srbije 12,7% (-1,3 p.p) i Kine 9,7% (-0,7 p.p).

Slabljenje izvozne tražnje koji se manifestovao padom robnog izvoza od oko 15% uz istovremeno smanjenje domaće tražnje kroz pad robnog uvoza od 17,3% rezultirali su smanjenjem robnog deficita za 984 miliona KM odnosno 21% u odnosu na isti period prethodne godine. Ovo smanjenje robnog deficita koji na implicitan način ukazuje da je u periodu januar-juli 2020. godine došlo do značajnog pada ekonomske aktivnosti (pad proizvodnje, potrošnje, investicija i vanjskotrgovinske razmjene). Iako je robni deficit u Bosni i Hercegovini smanjen za 1/5 u odnosu na prethodnu godinu vrijedi istaći da je ovo posljedica eksternog šoka odnosno cikličnih kretanja na domaćem i inostranim tržištima. Prilikom analize ekonomskih kretanja u Bosni i Hercegovini treba naglasiti da je robni deficit u zemlji još uvijek veoma izražen i iznosi 3,7 milijardi KM, te odslikava slabu konkurentnsku pozicioniranost na međunarodnim tržištima. Ako se struktura robnog deficita u Bosni i Hercegovini za period januar-juli 2020. godine posmatra po proizvodima vidljivo je da najznačajnije kategorije predstavljaju prehrambeni proizvodi, rafinirani naftni derivati, motorna vozila i farmaceutski preparati. Niži nivo vanjskotrgovinske robne razmjene, a posebno pad robnog uvoza u periodu januar-juli 2020. godine rezultirali su djelimičnim poboljšanjem ukupne pokrivenosti uvoza izvozom u Bosni i Hercegovini za skoro 1,8 p.p koja je na kraju posmatranog perioda iznosila 61,1%. Detaljniji prikaz vanjskotrgovinske razmjene u Bosni i Hercegovini za period januar-juli 2020. godine po HS klasifikaciji prikazan je u tabeli ispod:

Tabela 11: Pregled kretanja vanjskotrgovinske robne razmjene po HS klasifikaciji za period januar-juli 2020. godine

Izvoz i uvoz dobara klasifikovanih prema harmonizovanom sistemu kodova (HS)	IZVOZ				UVOZ				DEFICIT				Pokrivenost uvoza izvozom
	Jan_Jul_2019	Jan_Jul_2020	2020/2019 promjena %		Jan_Jul_2019	Jan_Jul_2020	2020/2019 promjena %		Jan_Jul_2019	Jan_Jul_2020	2020/2019 promjena %		
	u mil KM	u mil KM	g/g	p-p	u mil KM	u mil KM	g/g	p-p	u mil KM	u mil KM	g/g	p-p	
UKUPNO	6836	5824	-14,8	-14,8	11529	9533	-17,3	-17,3	-4693	-3709	-21,0	-21,0	61,1%
1 ŽIVOTINJE I PROIZVODI	85	89	5,2	0,1	325	295	-9,2	-0,26	-240	-206	-14,3	-0,73	30,2%
2 ŽIVOTINSKOG PORJEKLA													
2 PROIZVODI BIJNOG	103	114	10,5	0,16	441	476	7,9	0,30	-338	-362	7,2	0,52	23,9%
3 PORJEKLA													
3 MASTI I ULJA	73	54	-26,1	-0,28	121	83	-31,2	-0,33	-48	-29	-38,9	-0,39	65,1%
4 ŽIVOTINSKOG PORJEKLA I													
4 PREHRAMBENE	170	182	7,2	0,18	917	889	-3,0	-0,24	-747	-707	-5,4	-0,86	20,5%
5 PRERAĐEVINE													
5 PROIZVODI MINERALNOG	650	509	-21,7	-2,06	1743	1049	-39,8	-6,02	-1093	-540	-50,6	-11,78	48,5%
6 PORJEKLA													
6 PROIZVODI HEMIJSKE	529	436	-17,5	-1,36	1036	968	-6,6	-0,59	-507	-532	4,9	0,53	45,0%
7 INDUSTRIJE ILI SRODNIH													
7 PLASTIČNE MASE, GUMA I	281	290	3,3	0,14	755	684	-9,4	-0,62	-474	-394	-16,9	-1,71	42,4%
8 KAUČUK													
8 KOŽA I KRZNO	88	52	-40,8	-0,53	225	165	-26,7	-0,52	-137	-113	-17,6	-0,51	31,5%
9 DRVO I PROIZVODI OD													
9 DRVETA	444	392	-11,7	-0,76	197	156	-20,8	-0,36	247	236	4,5	0,24	251,3%
10 CELULOZA, PAPIR I KARTON													
10 I NJIHOVI PROIZVODI	160	164	2,5	0,06	269	238	-11,5	-0,27	-109	-74	-32,1	-0,75	68,9%
11 TEKSTIL I TEKSTILNI													
11 PROIZVODI	378	355	-6,0	-0,33	717	612	-14,6	-0,91	-339	-257	-24,3	-1,76	58,0%
12 OBUĆA, ŠEŠIRI, KAPE I													
12 SUČNI PROIZVODI	469	389	-17,1	-1,17	217	174	-19,8	-0,37	252	215	-14,8	0,79	223,6%
13 PROIZVODI OD KAMENA,													
13 GIPSA, CEMENTA I SUČNIH	78	65	-16,3	-0,19	236	201	-14,8	-0,30	-158	-136	-14,1	-0,48	32,3%
14 BISERI, PLEMENITI METALI I													
14 NJIHOVI PROIZVODI,	11	19	77,6	0,12	18	19	5,6	0,01	-7	0	-100,0	-0,16	100,0%
15 BAZNI METALI I PROIZVODI													
15 OD BAZNIH METALA	1332	949	-28,7	-5,60	1320	1100	-16,7	-1,91	12	-151	-1413,0	3,46	86,3%
16 MAŠINE, APARATI,													
16 MEHANIČKI I ELEKTRIČNI	959	877	-8,5	-1,19	1608	1334	-17,0	-2,38	-650	-457	-29,6	-4,10	65,7%
17 TRANSPORTNA SREDSTVA													
17 I NJIHOVI DIJELOVI I	226	176	-22,2	-0,74	909	644	-29,2	-2,30	-683	-468	-31,4	-4,57	27,3%
18 SATOVI, MJERNI, MUZIČKI I													
18 MEDICINSKI INSTRUMENTI	19	17	-9,1	-0,02	162	194	19,8	0,28	-143	-177	23,5	0,72	8,8%
19 ORUŽJE I MUNICIJA,													
19 NJIHOVI DIJELOVI I PRIBOR	112	103	-8,2	-0,13	9	6	-34,8	-0,03	103	97	-5,8	0,13	1716,7%
20 RAZNI PROIZVODI	668	586	-12,3	-1,21	291	239	-17,9	-0,45	377	347	-8,1	0,65	245,2%
21 UMJETNIČKA DJELA,													
21 KOLEKCIONARSKI	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0	0	0	0,00	0,0%
98 NERAZVRSTANO	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0,0%

Izvor: BHAS

5. Strane direktne investicije

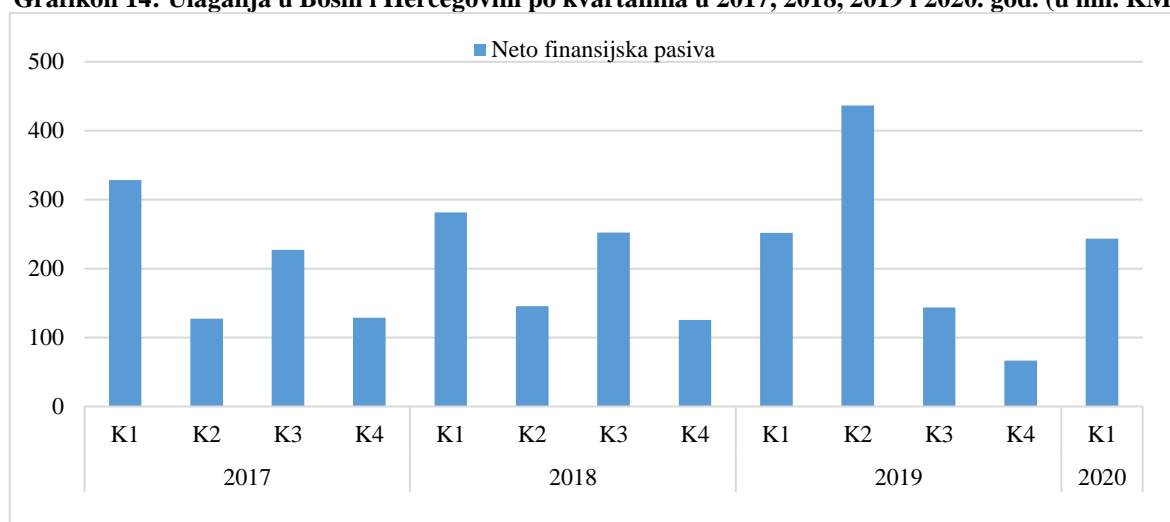
Prema podacima Centralne banke Bosne i Hercegovine¹⁴ ukupna strana ulaganja u prvom kvartalu 2020. godine su iznosila 243,2 mil. KM (neto finansijska pasiva) i manja su za 3,4% g/g. Reinvestirane zarade¹⁵ su u prvom kvartalu 2020. godine su iznosile samo 7,6 mil. KM i manje su 58,5% g/g. Učestvovala su neto finansijskoj pasivi sa samo 3,1%.

Tabela 12: SDU po kvartalima u 2016., 2017., 2018. i 2019. godini

U milionima KM	K1	K2	K3	K4	K1-K4
2017	328,4	127,4	227,1	128,5	811,4
2018	281,5	145,5	252,4	125,6	805,0
2019	251,7	436,6	143,6	66,7	898,6
2020	243,2				

Izvor: CBBiH

Grafikon 14: Ulaganja u Bosni i Hercegovini po kvartalima u 2017, 2018, 2019 i 2020. god. (u mil. KM)

Izvor: CBBiH

Kreditna agencija Standard & Poor's je 30.04.2020. godine potvrdila Bosni i Hercegovini suvereni kreditni rejting i promijenila izgleda "B pozitivni izgledi" u „B stabilni izgledi“. Kreditna agencija Moody's Investors Service nije mijenjala ocjenu tj. u septembru 2019. godine je potvrđena već ranije ustanovljena ocjena „B3 stabilni izgledi“.

¹⁴CBBH - BPM6 _Q1_2015_Q1_2020.

¹⁵ Pokazuje odnos ulaganja u već postojeće kapacitete u odnosu prema ulaganjima u nove projekte.